

Toplumcu
Düşünce
Enstitüsü

Toplumcu Düşünce Enstitüsü Yayın Değerlendirme ve Duyuru Notu

Yayın Değerlendirme ve Duyuru Notu/ 15-001

7 Ocak 2015

Yazar: Osman KORUTÜRK

Yayına Hazırlayan: Muzaffer Ayhan KARA

CHP İstanbul Milletvekili, TBMM Dışişleri Komisyonu CHP Grup Sözcüsü Osman Korutürk, her yıl yaptığı gibi, ilgili dönem içinde yasama faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirdiği çalışmalarını bir kitap olarak derlemiştir. Sayın Korutürk'ün bu çalışması, Zincirli Demokrasinin Gizleyemediği Enkaz başlığı ile Kasım 2014'de yayınlanarak araştırmacıların, ilgili kamuoyunun ve “dış politika öğrencilerinin” kullanımına sunulmuş bulunmaktadır.

Sayın Korutürk'ün bu kitabında, kendisinin de koordinasyon ve yürütmesini üstlenerek Toplumcu Düşünce Enstitüsü olarak düzenlenen Kıbrıs Çalıştayı ile ilgili bir bölüm de yer almaktadır.

Sayın Korutürk'ün Zincirli Demokrasinin Gizleyemediği Enkaz kitabında bu Çalıştay konusundaki notları ve düşünceleri, hem Çalıştay ile ilgili bilgiler açısından, hem de kitapta yer alan benzer bölümlere bir örnek olması itibarı ile aşağıda sunulmaktadır.

“ ...

2.3.3. KIBRIS ÇALIŞTAYI

CHP'ye paralel olarak fikir bazında çalışmalar yapması amacıyla hareket eden Toplumcu Düşünce Enstitüsü (TDE) olarak 7 Mart 2014'te İstanbul'daki Grand Tarabya Otel'de, Türkiye ve KKTC'nin en önde gelen uzmanlarının katılımlarıyla tam gün süren “Kıbrıs, Çözüm Arayışları ve Alternatif Yaklaşımlar” başlıklı bir Kıbrıs Çalıştayı düzenledik.

Çalıştay sonunda yayınlanan Basın Duyurusuyla, bu çalışmaya katılan gazetecilerin izlenim ve değerlendirmelerine, basında çıkan haberlere de yine aşağıda yer veriyorum.

2.3.3.1. “KIBRIS MÜZAKERELERİ: ÇÖZÜM ARAYIŞLARI VE ALTERNATİF YAKLAŞIMLAR” KONULU ÇALIŞTAYIN BASIN DUYURUSU

Kıbrıs Müzakereleri süreci, 11 Şubat 2014 tarihinde Kıbrıs'ta yapılan Ortak Açıklama ile yeniden diplomasinin sıcak gündemine gelen çok önemli bir konudur. Bu Açıklama, zamanlaması, hazırlık aşamaları, biçim ve içeriği olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için

olduğu kadar, Türkiye'nin de dış ve iç siyaset zeminlerindeki yaklaşımları, sosyal ve ekonomik gelişmeleri yakından etkileyen önemli bir noktaya işaret etmektedir.

Toplumcu Düşünce Enstitüsü, bu kritik süreçlerin geniş ve ayrıntılı etki değerlendirmelerinin yapılması amacı ile 7 Mart 2014 tarihinde İstanbul'da, Türkiye ve KKTC'den üst düzey siyasetçiler, parlamenterler, akademisyenler, diplomat ve gazetecilerin katıldığı "Kıbrıs Müzakereleri: Çözüm Arayışları ve Alternatif Yaklaşımlar" başlıklı bir Çalışma Toplantısı düzenlemiştir.

Kıbrıs görüşmelerinde içinde bulunulan noktada tarafların karşılıklı pozisyonları, karşı karşıya bulunulan riskler ve fırsatlar kapsamlı olarak ele alındığı toplantıda; adil ve sürdürülebilir bir çözüm arayışına olan samimi destek özellikle vurgulanmış; iki-devletlilik de dahil farklı nitelikleri ile ve geniş bir yelpazede olabilecek alternatif çözüm modelleri üzerinde durulmuştur.

Yapılan sunum ve yorumlarda çözümsüzlüğün ve statükonun süreci teslim almasına izin vermeyecek ve Kıbrıs Türk halkının çağdaş dünya sistemi ile bütünleşebilmesine olanak sağlayacak somut politika önerileri ve yöntemler değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede uluslararası toplum ve özellikle AB'nin taahhüt ve kararları doğrultusunda Kıbrıs Türk halkı üzerinde uygulanan ve tüm geçerli tanımları ile insan haklarına aykırı olan izolasyonların acilen kaldırılmasının gerektiğinin önemle altı çizilmiştir. Bu alanda atılacak somut adımların, tüm ilgili taraflar açısından en gerçekçi ve inandırıcı bir samimiyet testi olacağı konusunda tam bir görüş birliğine varılmıştır.

Görüşme süreçlerinin kendi içinde taşıdığı teknik ayrıntılar yanında, oluşturulacak yapıda, Ada'daki taraflar ilgilendiren; paylaşılan egemenlik anlayışı, iki-kesimlilik, siyasi eşitlik, iki tarafın Kurucu Devlet anlayışı içinde değerlendirilmesi, AB'nin "birinci hukuk" düzeyinde geçerliliği, mevcut vatandaşlık statülerinin korunması, doğal kaynakların adil paylaşımı gibi ilke ve anlayışların büyük özenle ele alınmasının önemi vurgulanmıştır.

Ayrıca, mevcut Garantörlük ve İttifak antlaşmalarının korunması ile konunun doğrudan tarafları yanında, konunun yakın ilgili tarafları olan Türkiye ve Yunanistan arasında Kıbrıs bağlamında güvenceye alınacak dengeli bir ilişkiler ortamının oluşturulmasının bölge barışı ve istikrarı açısından taşıdığı hassasiyetler, yapacağı katkılar ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, yapılacak görüşmelerin her noktada ve kademede diplomasinin kendi dinamikleri içinde en etkin bilgi paylaşımları ve şeffaflıkla yürütülmesinin büyük faydalar sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Toplantıda oluşan temel görüşlerden biri de, Kıbrıs görüşmelerinin içerdiği ve yukarıda belirtilen ilke ve yaklaşımları başarı ile pratiğe geçirilmesinin ancak sağlam ve geniş bir kitlesel desteğe dayanılması ile mümkün olacağı görüşü olmuştur. Bu bağlamda doğru, sürekli ve katılımcı nitelikte bilgilendirmeler üzerinden en geniş zeminlerde yürütülecek etkili bir Kamu Diplomasisi üzerinde durulmuştur.

Katılımcılar, Kıbrıs'ta adil ve sürdürülebilir çözüm arayışlarının Türkiye için önemi açısından değerlendirmeler de bulunmuşlar; değişen enerji kaynakları, enerji güvenliği ve bölgedeki siyasi gelişmeler ışığında Kıbrıs'ın Türkiye için ifade ettiği yeni güvenlik ve savunma özelliklerine dikkat çekmişlerdir.

Büyük güçler arasındaki küresel rekabet ve çatışma odaklarının Pasifik bölgesine kaymasının bölgede yeni ittifak oluşumlarını gündeme getirdiği bir ortamda, Kıbrıs'taki ekonomik, finansal, siyasi ve sosyal dengelerin Türkiye'nin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki bölgesel ekonomik hak ve çıkarları açısından ayrıca kritik bir etken durumuna geldiği de ifade edilmiştir.

Öte yandan, Türkiye'nin Kıbrıs'ta oluşturulacak olan bir çözüm modelinin, Türkiye'nin AB'nin kendi genişleme süreci içinde nasıl bir noktada yer alacağı üzerinde ciddi hukuki ve siyasi etkileri olacağı değerlendirilmiştir. Son olarak, Türkiye'nin Zürih ve Londra Antlaşmaları gibi taraf olduğu uluslararası antlaşmalardaki hak ve yetkilerini hukuken ve fiilen koruma konusunda göstereceği tutumun, bölgede bundan sonra ortaya çıkabilecek yeni yapılanmalarda Türkiye'nin etkili bir oyuncu olarak ne derecede sözü geçen veya dikkate alınacak bir taraf olacağı konusundaki yaklaşımları da doğrudan belirleyeceğine dikkat çekilmiştir. (...)

Toplumcu Düşünce Enstitüsü, 7 Mart 2014, İstanbul

2.3.3.2. KIBRIS ÇALIŞTAYININ BASINDAKİ YANKILARI

TDE'nin düzenlediği Kıbrıs Çalıştayı basında da ilgi gördü. Ayrıca, çalıştaya Kıbrıs'tan katılan gazeteciler Sebahattin İsmail, Akay Cemal ve Yusuf Kanlı da konuyu makalelerinde işlediler. Adını andığım üç yazarın dört makalesi konu hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir.

2.3.3.2.1. Toplumcu Düşünce Enstitüsü'nün İstanbul'da Düzenlediği Kıbrıs Konulu Çalıştay (Sebahattin İsmail, Volkan, 11 Mart 2014)

Geçtiğimiz Cuma günü İstanbul'da Grand Tarabya Otel'de CHP'ye yakınlığıyla bilinen "Toplumcu Düşünce Enstitüsü" Kıbrıs sorunuyla ilgili bir çalıştay düzenledi.

Enstitü Başkanı Dr. Nebil İlseven'in moderatörlüğünde yapılan "Kıbrıs Müzakereleri: Çözüm Arayışları ve Alternatif Yaklaşımlar" başlıklı çalıştayda, Cumhurbaşkanı Eroğlu ile Rum yönetimi lideri Anastasiadis'in imzaladığı 11 Şubat Anlaşması ve olası gelişmeler masaya yatırıldı...

Çok önemli analizlerin yapıldığı toplantıya, CHP Genel Başkan Yardımcısı emekli Büyükelçi Faruk Loğoğlu ile CHP İstanbul Milletvekili emekli Büyükelçi Osman Korutürk yanında birçok CHP milletvekili de katıldı... CHP'li yetkililer, yaptıkları konuşmalarda, CHP'nin Kıbrıs'ta iki eşit-egemen halka ve iki eşit-egemen devlete dayalı adil ve kalıcı bir anlaşmadan ve KKTC'nin böyle bir anlaşma içinde yaşatılmasından yana olduğunu ortaya koydular...

CHP yetkilileri, önümüzdeki kritik dönemde CHP'nin müzakere sürecini çok yakından izleyeceğini, gerektiğinde konuyu TBMM gündemine de taşıyacaklarını, AKP hükümetinin bulunduğu sıkışık durumda dış destek sağlamak için Milli Kıbrıs Davası'ndan taviz verme girişimlerine, yaptığı ve yapacağı baskılara karşı çıkacaklarını, Cumhurbaşkanı Eroğlu'na destek vermeye devam edeceklerini ve gerekli zamanlarda değerlendirmelerini kamuoyu ile paylaşacaklarını ortaya koydular.

Katılımcılar

7 Mart Cuma günü sabah saat 10.00'dan gece saat 19.00'a kadar süren çalışmaya KKTC'den katılan davetli konuşmacılar şöyleydi: Osman Ertuğ (Cumhurbaşkanı Diploması Danışmanı ve Sözcüsü), Taner Etkin (Dışişleri eski bakanı ve Milli Konsey Üyesi), Ergün Olgun (Cumhurbaşkanlığı eski müsteşarı ve müzakerecisi), Çavlan Süerdem (E. Büyükelçi, Milli Konsey Üyesi), Rafet Akgünay (E. Büyükelçi), A. Zeki Bulunç (KKTC eski Türkiye Büyükelçisi), Akay Cemal (Gazeteci), Sebahattin İsmail (Gazeteci).

Türkiye'den ise Çalıştay'a şu kişiler katılarak katkı koydu: TDE Başkanı Dr. Nebil İlseven, CHP Genel Başkan Yardımcısı, emekli Büyükelçi Faruk Loğoğlu, CHP İstanbul Milletvekili, emekli Büyükelçi Osman Korutürk, CHP Kocaeli Milletvekili Prof. Dr. Hurşit Güneş, CHP İzmir Milletvekili Prof. Birgül Ayman Güler, CHP Eskişehir Milletvekili Prof. Süheyl Batum, CHP Savunma ve Güvenlik Danışmanı E. Tuğg. Ali Er, Osman Korutürk'ün TBMM Danışmanı M. Ayhan Kara; Dışişleri Bakanlığı eski müsteşarı E. Büyükelçi Korkmaz Haktanır, Dışişleri Bakanlığı eski müsteşar yardımcısı E. Büyükelçi Tugay Uluçevik, A.Ü. SBF Öğretim Üyesi Prof. İlhan Uzgel ile gazeteciler Utku Çakırözer, Sedat Ergin, Nur Batur, Soli Özel ve Yusuf Kanlı.

Çalıştay, şu dört bölümde gerçekleşti: 1) "Kıbrıs Sorununda Mevcut Durum ve Tarafların Karşılıklı yaklaşımlarının Tespiti", 2) "Yeni Açılan Müzakerelerin Mevcut Durum Üzerindeki Etki Değerlendirmesi; Öngörülen Değişiklikler, Öngörülen Yaklaşımlar", 3) "Yeni Açılan Müzakerelerin Mevcut Durum Üzerindeki Etki Değerlendirmesi: Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Açısından Yeni Açılımlar, Riskler", 4) "Genel Değerlendirme ve Sonuç Bildirgesine Girecek Esasların Tespiti".

Statükonun süreci teslim almasına izin verilmeyecek

Çok önemli analizlerin, saptamaların, öneri ve eleştirilerin yapıldığı toplantıda, 11 Şubat anlaşması ile Rum tarafında oluşan tepkiler, olası gelişmeler, Akdeniz'de bulunan hidro karbon kaynaklarının çözüme etkisi irdelendi. Toplumcu Düşünce Enstitüsü, çalıştay sonunda şu açıklamayı yaptı:

"Kıbrıs Müzakereleri süreci, 11 Şubat 2014 tarihinde Kıbrıs'ta yapılan Ortak Açıklama ile yeniden diplomasinin sıcak gündemine gelen çok önemli bir konudur. Bu açıklama, zamanlaması, hazırlık aşamaları, biçim ve içeriği olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için olduğu kadar, Türkiye'nin de dış ve iç siyaset zeminlerindeki yaklaşımları, sosyal ve ekonomik gelişmeleri yakından etkileyen önemli bir noktaya işaret etmektedir.

Kıbrıs görüşmelerinde içinde bulunulan noktada tarafların karşılıklı pozisyonları, karşı karşıya bulunulan riskler ve fırsatlar kapsamlı olarak ele alındığı toplantıda; adil ve sürdürülebilir bir çözüm arayışına olan samimi destek özellikle vurgulanmış; iki-devletlilik de dahil farklı nitelikleri ile ve geniş bir yelpazede olabilecek alternatif çözüm modelleri üzerinde durulmuştur.

Yapılan sunum ve yorumlarda çözümsüzlüğün ve statükonun süreci teslim almasına izin vermeyecek ve Kıbrıs Türk Halkı'nın çağdaş dünya sistemi ile bütünleşebilmesine olanak sağlayacak ve etkin bir Kamu Diplomasisi çerçevesinde bütün ulusal ve uluslararası

platformlarda en geniş şekilde yürütülmesi öngörülen somut politika önerileri ve yöntemler değerlendirilmiştir.

Katılımcılar, Kıbrıs'ta adil ve sürdürülebilir çözüm arayışlarının Türkiye için önemi açısından değerlendirmeler de bulunmuşlar; değişen enerji kaynakları, enerji güvenliği ve bölgedeki siyasi gelişmeler ışığında Kıbrıs'ın Türkiye için ifade ettiği yeni güvenlik ve savunma özellikleri üzerinde durmuşlar; Türkiye'nin Zürih ve Londra Antlaşmaları gibi taraf olduğu uluslararası antlaşmalardaki hak ve yetkilerini hukuken ve fiilen koruma konusunda göstereceği tutumun, AB ile olan ilişkiler de dahil olmak üzere, bölgede bundan sonra ortaya çıkabilecek yeni yapılanmalarda Türkiye'nin etkili bir oyuncu olarak ne derecede sözü geçen veya dikkate alınacak bir taraf olacağı konusundaki yaklaşımları da doğrudan belirleyeceğine dikkat çekilmiştir.”

Yarınki yazımda toplantıda yaptığım kapsamlı değerlendirmelerin özetini aktaracağım...

2.3.3.2.2. Toplumcu Düşünce Enstitüsü'nün İstanbul'da Düzenlediği Kıbrıs Konulu Çalıştayda Yaptığım Değerlendirme (Sebahattin İsmail, Volkan, 12 Mart 2014)

Toplumcu Düşünce Enstitüsü'nün 7 Mart'ta Grand Tarabya Otel'de düzenlediği bir günlük çalıştayda katılımcılar değişik açılardan Kıbrıs sorununu, 11 Şubat Anlaşması'nı, müzakere sürecini, risk ve fırsatları irdelediler. Akdeniz'deki hidro-karbon yatakları konusu, Rusya-Ukrayna; Rusya-AB-ABD krizi, Suriye krizi, Türkiye'de yaşanan son gelişmeler ve Güney Kıbrıs'taki hükümet krizi gibi müzakere sürecini etkileyen tüm faktörler detaylı olarak değerlendirildi.

Vurguladığım hususlar

Toplantıda yaptığım konuşmada şu başlıkları açarak derinlemesine değerlendirdim:

1) Rum siyasi partilerini bağlayan Milli Strateji 1989 yılı Ocak ayında Rum Ulusal Konseyi'nde alınan kararla belirlenmiştir... Tüm Rum partilerinin bağlılık belirttikleri söz konusu kararlarda çözümün “Türk askerlerinin çekilmesi, Garantörlüğün iptali, TC kökenlilerin geri gitmesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin evrimleşme yoluyla devamı ve Kıbrıslı Türklerin de bu devlete katılımı, merkezi yanı güçlü bir federasyon kurulması, KKTC'nin feshi, tüm Rum göçmenlerin geri dönmesi, Karpaz, Maraş ve Güzelyurt'un Rumlara iadesi, çözümün tek ve bölünmez egemenlik, tek vatandaşlık, tek temsiliyete dayanması” vb. hususlar vardır.

2) Güney'de geleneksel olarak Kilise, DİKO, EDEK, AKEL'den oluşan bir “Ret Cephesi” vardır. Yakın geçmişte bu cephe Ekologlar ve Çevreciler Hareketi ile Vatandaşlar Hareketi'nin de katılımıyla beş partiden oluşan ve Rum halkının yüzde 65'ini temsil eden bir güce dönüşmüştür. Bu cephenin belirleyici gücü AKEL'dir. Bu cephe, Makarios, Kiprianu, Vasiliu, Papadopulos ve Hristofyas'ın Rum devlet başkanlığına seçilmesini; 2004 referandumunda ise Annan Planı'na yüzde 65 oranında “Hayır” çıkmasını sağlamıştır.

3) Bu cephe 2010 yılında Hristofyas'ın görüşmelerde Rum Ulusal Konseyi'nin 1989 yılı Ocak ayında aldığı kararlara aykırı şekilde, “dönüşümlü başkanlık, çapraz oy, iki kurucu devlet ve Türk vatandaşlarına dört özgürlük vb.” tavizler verdiği iddiasıyla dağılmıştır. DİKO ve EDEK cepheden ve hükümetten ayrılmıştır. Kilise desteğini çekmiştir.

4) 2010 yılında KKTC’de yapılan seçimlerde Talat’ı “tek egemenliği kabul etmekle” suçlayan ve halka bunu kabul etmeyeceği sözünü veren UBP Genel Başkanı Derviş Eroğlu kazanmıştır. Eroğlu kendisinden ısrarla istenen “müzakerelere kaldığı yerden devam edeceği” şeklindeki taahhüdü, Türkiye’nin de bu talebe destek vermesi sonucu, BM Genel Sekreteri’ne bildirmek durumunda kalmıştır. Ancak gönderdiği mektupta Talat’ın “tek egemenliği kabul ettiği” 1 Temmuz tarihli Talat-Hristofyas anlaşmasına atıfta bulunmayarak, sadece “iki oluşturucu devletten” söz eden 23 Mayıs anlaşmasına atıfta bulunmuştur... Böylece halka verdiği taahhüde bağlı kalarak, “tek egemenliği” kabul etmediği mesajını vermiştir.

5) Anastasiadis, 2013 seçimlerinde tarihi bir uzlaşmaya giderek DİSİ, DİKO, Euro.CO, Kilise ittifakını gerçekleştirmiş ve Rum yönetimi başkanlığına seçilmiştir. Bu ittifakı yaparken Kilise, DİKO ve EDEK’e “Rum Ulusal Konseyi’nin 1989 yılı Ocak ayı kararlarından taviz vermeyeceği, Hristofyas’ın verdiği iddia ettiği tavizleri geri alacağı, bu bağlamda görüşmelerin kaldığı yerden başlamasına karşı çıkacağı, yeni bir zemin belirlemeden görüşmelere oturmayacağı ve Rum Ulusal Konseyi tarafından onaylanmayacak bir anlaşmayı imzalamayacağı” taahhüdü vermiştir. Seçimleri kazandıktan sonra ise hükümeti DİKO, EDEK ve Euro. CO partileriyle kurmuştur. Taahhütlerine bağlı kalarak “görüşmelere Hristofyas’ın bıraktığı yerden devam etmeyeceğini, onun verdiği tavizleri kabul etmediğini, yeni bir zemin için ‘ortak açıklama’ yapması gerektiğini” duyurmuştur. Ortak Açıklama talebi bu nedenle ortaya çıkmıştır, yoksa “zemin yokluğundan” değil...

6) BM ve ilgili ülkeler Eroğlu’na yaptıkları baskıyı ona yapmayarak, Anastasiadis’ten “görüşmelere kaldığı yerden devam edeceği” yönünde bir taahhüt istememiştir. Karşılıklı ortak açıklama taslakları gidip gelmeye başlamıştır. Dışişleri Bakanı Davutoğlu ABD, İngiltere, Almanya, Yunanistan’la yaptığı temaslardan sonra 14 Aralık’ta KKTC’ye gelerek, KKTC tarafının ısrarlı olduğu bazı hususları dışlayan bir ortak açıklama taslağı getirmiştir. Eroğlu, çekinceleri olsa da UBP, DP-UG, CTP ve hükümetin de desteğini alarak “son metin olması kaydıyla” ve Davutoğlu’nun da “Bu son metindir, ABD buna güvence verdi” sözü üzerine, bu ortak açıklama önerisini kabul etmiştir.

7) Ne ki, Rum tarafı 18 Aralık’ta yeni bir öneri sunmuştur. KKTC tarafına “son öneri” sözü verenler sözlerini tutmayarak bu kez de bu önerinin kabulünü istemiştir. KKTC tarafı bunu kabul etmeyince ABD devreye girerek her iki tarafa da kendi önerisini sunmuş ve baskıyla kabul ettirmiştir. Bu arada Rum tarafının isteğiyle “Türk yanlısı” ilan edilen Downer de görevden ayrılmak durumunda bırakılmıştır. Böylece süreç tümüyle ABD’nin kontrolüne girmiştir.

8) Eroğlu, UBP ve DP-UG çekincelerine karşın, “görüşme sürecinin başlaması için” öneriyi kabul ederken Rum tarafında hükümet ortakları DİKO ve EDEK ortak açıklama metnine “taviz verildiği ve şimdiye kadar imzalanan en kötü anlaşma olduğu” gerekçesiyle karşı çıkmıştır. DİKO hükümetten ayrılırken, hükümet de düşmüştür. Muhalefetteki AKEL ise giderek artan bir tonda ortak açıklama metnine karşı çıkmaya başlamıştır.

9) Ortak Açıklama, bir çözüm planı değildir, müzakere sürecindeki 6. Ortak açıklamadır. Metni her taraf kendine göre yorumlamaktadır ve yorumlarda köprü kurulması imkansız farklılıklar vardır. Bu pilav daha çok su kaldırmaktadır.

10) Güney’de Annan Planı’na “hayır” diyen geleneksel Ret Cephesi’nin yeniden kurulması gündeme gelmiştir. Anastasiadis şu anda Meclis çoğunluğunu yitirmiş ve referandum yasası

dahil hiçbir yasayı geçiremeyecek duruma gelmiştir. Türk tarafı kırmızı çizgilerinden taviz verip Anastasiadis'i kurtarmazsa, Ret Cephesi referandum yasasını Rum Meclisi'nden geçirmez, geçirse bile referandumdan yine "hayır" çıkarır.

11) Kırım'ı Batı'ya bırakmayan Rusya, Kıbrıs'ı da bırakmak istemeyecektir. AKEL'i yönlendirme gücüne sahip olan Rusya faktörü ve Rusya ile ABD-AB arasındaki kriz iyi değerlendirilmelidir.

12) Türkiye, Rum müzakereciyle "paralel müzakere" yapmamalıdır, çapraz ziyaretlerde eşitlik ilkesi mutlaka gözetilmelidir.

2.3.3.2.3. İstanbul'daki Çalıştayda Kıbrıs Sorununu Tartıştık (Akay Cemal, Kıbrıs, 13 Mart 2014)

Türkiye'de önemli kuruluşlardan 'Toplumcu Düşünce Enstitüsü'nün, geçen hafta sonu İstanbul'da düzenlediği çalıştayda, Kıbrıs sorununu enine boyuna tartıştık... "Kıbrıs Müzakereleri: Çözüm Arayışları ve Alternatif Yaklaşımlar" başlıklı çalışmaya, Türkiye ve KKTC'den bazı siyasilere, emekli büyükelçiler, bürokratlar, akademisyen ve gazetecilerin katılması değişik ve ilginç görüşlerin ortaya çıkmasına neden oldu.

Enstitü Başkanı Nebil İlseven'in koordine ettiği çalıştayda katılımcılar arasında Türkiye kanadından CHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Loğoğlu, İstanbul milletvekili Osman Korutürk, Kocaeli milletvekili Prof. Dr. Hurşit Güneş, İzmir milletvekili Prof. Dr. Birgül Ayman Güler, Eskişehir milletvekili Prof. Dr. Süheyl Batum, Emekli Tuğgeneral Ali Er, TBMM Danışmanı M. Ayhan Kara, Dışişleri Bakanlığı eski müsteşarı Emekli Büyükelçi Korkmaz Haktanır, emekli Büyükelçi Tuğay Uluçevik, AÜSBF öğretim üyesi Prof. Dr. İlhan Uzel ile gazeteci Utku Çakırözer, Nur Batur, Soli Özel ve Yusuf Kanlı vardı...

Yeni açılan müzakerelerin mevcut durum üzerindeki etki değerlendirmesi: Türkiye ve KKTC açısından yeni açılımları ve risklerinin de ele alındığı toplantıda elbette ki, Ukrayna ve Kırım'daki gelişmeler, Suriye'deki durum, doğalgaz olayı ve Türkiye'den su getirilmesi konusu üzerinde çeşitli değerlendirmelerde bulunuldu.

Çalışmaya KKTC kanadından Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Osman Ertuğ, Cumhurbaşkanlığı eski danışmanı Ergün Olgun, eski dışişleri bakanlarından Vedat Çelik ile Taner Etkin, emekli büyükelçilerden Çavlan Süerdem ile Rafet Akgünay, KKTC eski Ankara Büyükelçisi Ahmet Zeki Bulunç, Kıbrıs gazetesi köşe yazarı Akay Cemal ile Volkan gazetesinden Sabahattin İsmail katıldılar...

Evet; yeni süreçle ilgili değerlendirmelerin yapıldığı çalıştayda, 11 Şubat tarihinde son şekli verilen 'Ortak Açıklama' ile yeniden diplomasinin gündemine gelen müzakere süreci, bu çerçevede Türkiye'nin de dış ve iç siyaset zeminlerindeki yaklaşımları, sosyal ve ekonomik gelişmeleri yakından etkileyen önemli noktaya işaret edildi.

Kıbrıs görüşmelerinde içinde bulunulan noktada tarafların karşılıklı pozisyonları, karşı karşıya bulunulan riskler ve fırsatlar kapsamlı olarak ele alındı. Toplantıda adil ve sürdürülebilir bir çözüm arayışına olan desteği özellikle vurguladık, iki devletlilik de dahil, farklı nitelikleri ile ve geniş bir yelpazede olabilecek alternatif çözüm modelleri üzerinde durduk.

Sabahtan akşama kadar bütün gün devam eden çalıştayda, İsrail'in doğalgaz olayındaki rolü, doğalgazın Türkiye üzerinden nakli, Suriye'deki durum, Ukrayna'daki gelişmeler sonucu ABD ve Rusya'nın tavırları ve bunların Kıbrıs sorununa yansımaları da konuşuldu, bu arada Güney'de DİKO'nun hükümet ortaklığından ayrılması, Rusya'nın, AKEL vasıtasıyla Kıbrıs'taki gelişmeleri yakından izlemesi irdelenen konular arasındaydı...

Yapılan sunum ve yorumlarda çözümsüzlüğün ve statükonun süreci teslim almasına izin vermeyecek ve Kıbrıs Türk halkının çağdaş dünya sistemi ile bütünleşebilmesine olanak sağlayacak, etkin bir kamu diplomasisi çerçevesinde bütün ulusal ve uluslararası platformlarda en geniş şekilde yürütülmesi öngörülen somut politika önerileri ve yöntemler değerlendirildi...

Çalışmaya katılanlar, Kıbrıs'ta adil ve sürdürülebilir çözüm arayışlarının Türkiye için önemi açısından değerlendirmelerde bulundular, değişen enerji kaynakları, enerji güvenliği ve bölgedeki siyasi gelişmeler ışığında Kıbrıs'ın, Türkiye için ifade ettiği yeni güvenlik ve savunma özelliklerini tartışmalarda masaya yatırdılar.

Katılımcılar ayrıca Türkiye'nin Zürih ve Londra Antlaşmaları gibi taraf olduğu uluslararası antlaşmalardaki hak ve yetkilerini hukuken ve fiilen koruma konusunda göstereceği tutumun, AB ile olan ilişkiler de dahil olmak üzere; bölgede bundan sonra ortaya çıkabilecek yeni yapılanmalarda Türkiye'nin etkili bir oyuncu olarak ne derece sözü geçen veya dikkate alınacak bir taraf olacağı konusundaki yaklaşımları da doğrudan belirleyeceğine dikkat çektiler...

Toplumcu Düşünce Enstitüsü'nün, Nebil İlseven başkanlığında düzenlediği İstanbul Çalıştayının son derece yararlı geçtiğini ifade edebiliriz. Değişik kesimlerden değişik kişilerin katıldığı ve görüşlerini ortaya koyduğu toplantıda, yeni müzakere sürecinin çeşitli perspektiflerden ele alınmasıyla fikirler tartışılmış ve bu tartışmalardan çıkan sonuçlar da belirlenmiştir...

Bazı hallerde, özellikle de kitleleri ilgilendiren, yaşadığımız coğrafyada yeni şekillenmelere neden olabilecek gelişmeler aşamasında bu tür çalıştayların büyük önemi vardır. Hatta şekillenmelere olumlu katkılar konabilir, uzlaşmazlıkların aşılmasında rol oynayabilir...

2.3.3.2.4. Kıbrıs Sorununu Tartışabilmeliyiz (Yusuf Kanlı, Diplomatik Gözlem, 19 Mart 2014)

Geçenlerde İstanbul'da bir toplantıdaydım. Toplumcu Düşünce Enstitüsü'nce düzenlenen "Kıbrıs Müzakereleri: Çözüm Arayışları ve Alternatif Yaklaşımlar" başlıklı çalıştay 7 Mart'ta "The Grand Tarabya" otelinde gerçekleşti. Çalıştayın Türkiye kanadında enstitü başkanı Dr. Nebil İlseven, CHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Loğoğlu, CHP İstanbul Milletvekili Osman Korutürk, CHP Kocaeli Milletvekili Prof. Dr. Hürşit Güneş, CHP İzmir Milletvekili Prof. Dr. Birgül Ayman Güler, CHP Eskişehir Milletvekili Prof. Dr. Süheyl Batur, CHP Savunma ve Güvenlik Danışmanı E. Tuğg. Ali Er, Osman Korutürk'ün TBMM Danışmanı M. Ayhan Kara; Dışişleri Bakanlığı eski müsteşarı E. Büyükelçi Korkmaz Haktanır, Dışişleri Bakanlığı eski müsteşar yardımcısı E. Büyükelçi Tugay Uluçevik, A. Ü. S.B.F. Öğretim Üyesi Prof. Dr. İlhan Uzgel ile gazeteciler grubunda benim yanı sıra Utku Çakırözer, Nur Batur ve Soli Özel vardı.

KKTC'den çalışmaya katılanlar arasında ise Cumhurbaşkanı Diploması Danışmanı ve Sözcüsü Osman Ertuğ, Dışişleri eski bakanı ve Milli Konsey Üyesi Taner Etkin, Dışişleri eski bakanı ve Milli Konsey Üyesi Vedat Çelik, Cumhurbaşkanlığı eski müsteşarı Ergün Olgun, emekli büyükelçiler Çavlan Süerdem, Rafet Akgünay, A. Zeki Bulunç ve gazeteciler Akay Cemal ile Sebahattin İsmail vardı.

Az önce de şikayet ettiğim gibi nedense bu davanın hepimizin ortak davası olduğunu unutup sıklıkla kendimizi kompartımanlara ayırma gayretkeşliğine giriyoruz. Yazıktır, bundan sakınmalıyız. Kendi kendine zarar veren, mazoşist bir toplum olmaktan çıkmalıyız. Tüm farklılıklarınıza rağmen bir bütünün parçaları olduğumuzu, aynı sandalda olduğumuzu unutmadan bu yaşamsal sorunumuzu tartışabilmeliyiz. Ama tartışmanın monolog değil, diyalog olmasına da müsaade etmeliyiz. Monolog derken de tek kişinin konuşmasını değil, çok kişi de konuşsa aynı frekansta ve içerikte konuşmasını kastettiğimi yeri gelmişken belirteyim.

İşte İstanbul'daki toplantının diyalog olmasına katkı koyanlardan birisi de bendim, bundan mutluluk duyuyorum. Umarım dinleyenler de duymuştur.

Kıbrıs görüşmelerinde içinde bulunulan noktada tarafların karşılıklı pozisyonları, karşı karşıya bulunulan riskler ve fırsatlar kapsamlı olarak ele alındığı toplantıda; adil ve sürdürülebilir bir çözüm arayışına olan samimi destek özellikle vurgulanmış; iki-devletlilik de dahil farklı nitelikleriyle ve geniş bir yelpazede olabilecek alternatif çözüm modelleri üzerinde duruldu.

Yapılan sunum ve yorumlarda çözümsüzlüğün ve statükonun süreci teslim almasına izin vermeyecek ve Kıbrıs Türk Halkının çağdaş dünya sistemiyle bütünleşebilmesine olanak sağlayacak somut politika önerileri ve yöntemler değerlendirildi. Bu çerçevede uluslararası toplum ve özellikle AB'nin taahhüt ve kararları doğrultusunda Kıbrıs Türk Halkı üzerinde uygulanan ve tüm geçerli tanımları ile insan haklarına aykırı olan izolasyonların acilen kaldırılmasının gerektiğinin önemle altı çizildi ve bu alanda atılacak somut adımların, tüm ilgili taraflar açısından en gerçekçi ve inandırıcı bir samimiyet testi olacağı konusunda tam bir görüş birliğine varıldı.

Toplantıda, görüşme süreçlerinin kendi içinde taşıdığı teknik ayrıntılar yanında, oluşturulacak yapıda, Ada'daki tarafları ilgilendiren; paylaşılan egemenlik anlayışı, iki-kesimlilik, siyasi eşitlik, iki tarafın Kurucu Devlet anlayışı içinde değerlendirilmesi, AB'nin "birinci hukuk" düzeyinde geçerliliği, mevcut vatandaşlık statülerinin korunması, doğal kaynakların adil paylaşımı gibi ilke ve anlayışların büyük özenle ele alınmasının önemi vurgulandı. Ayrıca, mevcut Garantörlük ve İttifak antlaşmalarının korunmasıyla, konunun doğrudan tarafları yanında, konunun yakın ilgili tarafları olan Türkiye ve Yunanistan arasında Kıbrıs bağlamında güvenceye alınacak dengeli bir ilişkiler ortamının oluşturulmasının, bölge barışı ve istikrarı açısından taşıdığı hassasiyetler, yapacağı katkılar ayrıntılı olarak değerlendirildi. Bu bağlamda, yapılacak görüşmelerin her noktada ve kademedede diplomasinin kendi dinamikleri içinde en etkin bilgi paylaşımları ve şeffaflıkla yürütülmesinin büyük faydalar sağlayacağı hatırlatması yapıldı.

Toplantıda oluşan temel görüşlerden biri de, Kıbrıs görüşmelerinin içerdiği ve yukarıda belirtilen ilke ve yaklaşımları başarıyla pratiğe geçirilmesinin, ancak sağlam ve geniş bir kitlesele desteğe dayanılması ile mümkün olacağı görüşü olmuştur. Bu bağlamda doğru,

sürekli ve katılımcı nitelikte bilgilendirmeler üzerinden, en geniş zeminlerde yürütülecek etkili bir kamu diplomasisi uygulanmasının yararı vurgulandı.

Katılımcılar, Kıbrıs'ta adil ve sürdürülebilir çözüm arayışlarının Türkiye için önemi açısından değerlendirmelerde bulunmuşlar; değişen enerji kaynakları, enerji güvenliği ve bölgedeki siyasi gelişmeler ışığında Kıbrıs'ın Türkiye için ifade ettiği yeni güvenlik ve savunma özelliklerine dikkat çekmişlerdir.

Büyük güçler arasındaki küresel rekabet ve çatışma odaklarının pasifik bölgesine kaymasının, bölgede yeni ittifak oluşumlarını gündeme getirdiği bir ortamda, Kıbrıs'taki ekonomik, finansal, siyasi ve sosyal dengelerin Türkiye'nin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki bölgesel ekonomik hak ve çıkarları açısından ayrıca kritik bir etken durumuna geldiği de ifade edildi.

Öte yandan, Türkiye'nin Kıbrıs'ta oluşturulacak olan bir çözüm modelinin, Türkiye'nin AB'nin kendi genişleme süreci içinde nasıl bir noktada yer alacağı üzerinde ciddi hukuki ve siyasi etkileri olacağı değerlendirilmiştir. Son olarak, Türkiye'nin Zürih ve Londra Antlaşmaları gibi taraf olduğu uluslararası antlaşmalardaki hak ve yetkilerini hukuken ve fiilen koruma konusunda göstereceği tutumun, bölgede bundan sonra ortaya çıkabilecek yeni yapılanmalarda Türkiye'nin etkili bir oyuncu olarak ne derecede sözü geçen veya dikkate alınacak bir taraf olacağı konusundaki yaklaşımları da doğrudan belirleyeceğine dikkat çekildi.

Tabii ki gönül bu gibi çalıştaylara değişik görüşten kişilerin, gençlerin katılımının mümkün olmasını, değişik fikirlerin çarpışmasından sinerji yaratılmasını, yeni fikirler geliştirilmesini arzu ediyor. Bakalım, en azından bazılarımız yavaş yavaş öğreniyoruz konuşmasını...

Son söz: Kıbrıs Türk halkı çözüm istemek, çözümde direnmek zorundadır. Çözüm istemek zafiyet değil, bir avantajdır. Böyle bir toplumun ferdi olmaktan ben gurur duyuyorum. Ancak, çözüm demek hiçbir şekilde teslimiyet değildir. ICG bugün bizim pek de uygun göremeyeceğimiz koşullarla iki devletliliği konuşuyor ise, bu Kıbrıs Türkünün çözüm istenci sayesinde olmuştur. Görüşmeci heyetine ve bilhassa Cumhurbaşkanı Dr Derviş Eroğlu'na görevinde güvenmek partizanlık değil, vatanseverlik gereğidir. Sadece hatırlatırım.

2.3.4. EK: KIBRIS RUM VE KIBRIS TÜRK TARAFLARININ MUTABAKATIYLA YAPILDIĞI BİLDİRİLEN 'ORTAK AÇIKLAMA'

KKTC Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Nikos Anastasiadis'in üzerinde mutabık kaldığı ve çözüm müzakerelerinin başlamasını sağlayan; ara bölgedeki görüşmeler sonrasında BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Temsilcisi Lisa Buitenhuis'in 11 Şubat 2014'te basına yaptığı ve adına "Ortak Açıklama" denilen belgeyi aşağıda paylaşıyorum.

...

İki lider bugün BM Genel Sekreterinin İyi Niyet Misyonunun himayesinde ilk görüşmelerini yapmışlardır. Görüşme dostane ve samimi bir ortamda gerçekleşmiş ve iki lider aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

1) Mevcut durum kabul edilemez ve sürdürülmesinin Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler için olumsuz sonuçları olacaktır. Liderler, demokratik ilkelere, insan haklarına ve temel

özgürlüklere ve aynı zamanda birbirlerinin ayrı kimlik ve bütünlüğüne saygı gösteren ve AB içindeki birleşik bir Kıbrıs'ta ortak geleceklerini güvenceye alan bir çözümün, öncelikle ve özellikle Kıbrıslı Türklere ve Kıbrıslı Rumlara yarar sağlayacağını ve bütün bölgeye olumlu etkisinin olacağını teyit etmişlerdir.

2) Liderler yapılandırılmış müzakereleri sonuç odaklı biçimde yeniden başlatmak hususundaki kararlılıklarını ifade etmişlerdir. Çözüme bağlanmamış tüm ana konular masada olacak ve birbirleriyle bağlantılı olarak görüşülecektir. Liderler mümkün olan en kısa zamanda bir çözüme ulaşmayı ve bunu müteakip ayrı ancak eş zamanlı referandumlar düzenlemeyi hedefleyeceklerdir.

3) Çözüm ilgili Güvenlik Konseyi kararlarında ve Doruk Antlaşmalarında belirlendiği üzere, iki toplumlu ve iki kesimli, siyasi eşitliğe dayalı bir federasyon zemininde olacaktır. Birleşik Kıbrıs, Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Birliği'nin bir üyesi olarak tek uluslararası hukuk kişiliğine ve BM Şartı çerçevesinde tüm Birleşmiş Milletler üyelerince yararlanılan egemenlik şeklinde tanımlanmış tek egemenliğe sahip olacak ve (bu egemenlik) Kıbrıslı Rumlardan ve Kıbrıslı Türklere eşit olarak neşet edecektir. Federal yasalar tarafından düzenlenen tek bir birleşik Kıbrıs vatandaşlığı olacaktır. Tüm birleşik Kıbrıs vatandaşları aynı zamanda ya Kıbrıs Rum kurucu devletinin ya da Kıbrıs Türk kurucu devletinin vatandaşları olacaktır. Bu statü dahili olacak ve birleşik Kıbrıs vatandaşlığını tamamlayacak ve hiçbir şekilde ikame etmeyecektir.

Federal Hükümetin yetkileri ve belirlenmiş yetkileriyle açıkça doğrudan doğruya ilgili olan benzeri hususlar Anayasa tarafından tayin edilecektir. Federal Anayasa aynı zamanda kurucu devletler tarafından icra edilecek artık yetkileri öngörecektir. Kurucu devletler tüm yetkilerini tam ve geri döndürülemez bir biçimde federal hükümetin tecavüzüne maruz kalmadan kullanacaktır. Federal yasalar kurucu devletlerin yetki alanındaki konularda kurucu devlet yasalarına tecavüz etmeyecek ve kurucu devlet yasaları da federal hükümetin yetki alanındaki konularda federal yasalara tecavüz etmeyecektir. Bu bağlamda her türlü ihtilaf nihai olarak Federal Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanacaktır. Hiçbir taraf diğeri üzerinde otorite ve hukuki selahiyet iddiasında bulunamaz.

4) Birleşik Kıbrıs federasyonu çözüm ve bu çözümün ayrı ancak eş zamanlı referandumlarda onaylanmasının neticesinde ortaya çıkacaktır. Federal Anayasa birleşik Kıbrıs federasyonunun eşit statüde iki kurucu devletten oluşacağını saptayacaktır. Federasyonun iki kesimli iki toplumlu niteliği ve Avrupa Birliği'nin üzerinde kurulduğu ilkeler Ada'nın genelinde muhafaza altına alınacak ve (bunlara) saygı gösterilecektir. Federal Anayasa ülkenin en üst yasası olacak ve federasyonun tüm kurumları ve kurucu devletler üzerinde bağlayıcı olacaktır. Bir bütün olarak ya da kısmen bir başka ülkeyle birleşme veya her türlü taksim ve ayrılma veya düzende herhangi başka tek yanlı değişiklik (yapılması) yasaklanacaktır.

5) Müzakereler her şey üzerinde anlaşılmadan hiçbir şey üzerinde anlaşılmamış olacağı ilkesine dayalıdır.

6) Atanmış temsilciler her konuyu her zaman görüşmeye tam olarak yetkilendirilmişlerdir ve süreçte gerekli oldukça tüm paydaşlara ve ilgili taraflara paralel erişimden yararlanmalıdırlar. İki toplumun liderleri gereken sıklıkta biraraya geleceklerdir. Onlar nihai karar alma yetkisini uhdelelerinde tutacaklardır. Sadece liderler tarafından serbestçe ulaşılan bir mutabakat ayrı eş zamanlı referandumlara sunulabilir. Her türlü hakemlik dışlanmıştır.

7) Taraflar görüŖmeleri güvence altına almak için olumlu bir ortam yaratmayı amaçlayacaklardır. (Taraflar) Karşılıklı suçlamalardan ve müzakereler hakkında kamuoyuna dönük diğeri olumsuz yorumlardan kaçınmayı taahhüt ederler. (Taraflar) Aynı zamanda birleşik bir Kıbrıs beklentisine dinamik bir hız sağlayacak güven arttırıcı önlemleri uygulama çabalarına girişeceklerdir.

... ”